

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 5 april 1945 kl. 1 em.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7, i anledning av väckt motion om verkställande av en undersökning beträffande den s. k. kolorerade veckopressen m. m.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 281, av herr *Björck* har hemställts, att riksdagen ville i skrift till Kungl. Maj:t begära tillsättning av en granskningsnämnd med uppgift att under ett kalenderår följa den kolorerade veckopressen och sådan billighetslitteratur, som i kiosker och på liknande ställen utbudas särskilt till ungdomen och att om sina iakttagelser efter årets slut avgiva rapport till regering och riksdag.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har lämnat tillfälle för Publicistklubben, Läroverkslärarnas riksförbund, Sveriges allmänna folkskolläraryörening, Samverkande bildningsförbunden och Veckopressens journalistförbund att avgiva yttranden över motionen.

Publicistklubben uppskattar till fullo syftet med motionen, men finner den av motionären föreslagna utvägen omöjlig att realisera. Om på denna väg en verklig kontroll skall kunna åstadkommas, så torde detta förutsätta just ett sådant tvångs- och censurförfarande, som motionären själv vill utesluta. Att blotta existensen av en granskningsnämnd skulle ha en sådan verkan, som motionären avser, torde vara helt uteslutet. Det framgår också av motionens motivering, att förslagsställaren i själva verket syftar till en censur av vissa publikationer.

Läroverkslärarnas riksförbund utvecklar att den s. k. kolorerade veckopressen erbjuder en lektyr, som är att betrakta som smakförskämmande, men förbundet finner icke heller att den nutida skönlitteraturen i genomsnitt kan betraktas som lämplig läsning för ungdom. Förbundet framhåller att om det gäller att sanera ungdomens nöjesläsning, så äro positiva åtgärder för höjande av ungdomens krav på nöjesläsningens kvalitet att föredraga. Litar man icke på dylika åtgärder kan det vara frestande att tillgripa censur, men detta är ingen tilltalande form av statlig verksamhet och den torde ej heller vara någon pålitlig metod, då det gäller att undertrycka mindervärdiga produkter. Förbundet vägrar ge sin anslutning till tanken på censur även som en yttersta åtgärd. Ur experimentell synpunkt kunde den av motionären föreslagna nämnden vara

värd att pröva. Skulle den bli verklighet vore det lämpligt att låta granskningsuppdraget omfatta jämväl en granskning av den kolorerade veckopressens språk, vilket enligt erfarenheter bland läroverkens modersmåls lärare icke alltid står på den nivå, som man för ungdomens skull kunde önska.

Centralstyrelsen för *Sveriges allmänna folkskolläraryörening* meddelar att en av föreningen föranstaltad undersökning visar att praktiskt taget all skolungdom läser veckotidningar. Folkskole- och realskoleungdom ägnar sig åt denna nöjesläsning i större utsträckning medan gymnasie- och seminarieungdom mera synes föredraga facktidsskrifter. Ett stort klientel läser detektiv- och novellmagasin. Det behöver inte råda något tvivel om att läsningen av dylika ofta mindervärdiga litterära alster drager ner de ungas smak och motverkar deras intresse för uppbyggande läsning. För att råda bot härför krävas främst positiva insatser, för att de unga skola få tillgång till för dem lockande värdefull litteratur. Önskvärt vore att bibliotek funnes vid alla skolor, att större anslag utginge till skolbiblioteken, att bättre arbetsförhållanden ordnades för bibliotekarierna, att bättre biblioteksutbildning vid seminarierna förekomme och att en skolman anställdes som skolbiblioteks konsulent i skolöverstyrelsen. Centralstyrelsen erinrar vidare om betydelsen av folkbibliotekens utveckling. Förslaget om en granskningsnämnd med uppgift att följa den kolorerade veckopressen finner centralstyrelsen beaktansvärt, men den är tveksam om lämpligheten av en statlig granskningsnämnd. Samverkande bildningsförbunden ha innevarande år beslutat tillsätta en särskild granskningsnämnd för veckopressen och det synes lämpligt att avvakta resultatet av dess verksamhet innan statliga åtgärder i samma riktning företagas.

Veckopressens journalistförbund ställer sig bestämt avvisande till varje åtgärd av inskränkning i tryckfriheten. Meningen med den av motionären föreslagna granskningsnämnden är helt obegriplig, såvida icke avsikten sedermera är att tillgripa censur i någon form mot de veckotidningar, som icke vinna nämndens gillande. Skall någon övervakning ske bör den gälla hela pressen.

Samverkande bildningsförbunden erinra om att frågan om veckopressen varit föremål för en livlig debatt under hösten och vintern 1944/1945 samt meddela att deras arbetsutskott varit i kontakt med representanter för tidningsutgivareföreningens veckotidningssektion för att förutsättningslöst diskutera möjligheterna att åstadkomma en höjd litterär standard i fråga om veckotidningarna. Samverkande bildningsförbunden ha sedan för sin del beslutat upprätta en granskningsnämnd med uppgift att kontinuerligt följa veckopressen och ingripa, då anledning härtill kunde föreligga. Det synes mycket tveksamt om ett statligt organ bör skapas för de uppgifter, som härvidlag föreligga, och när nu folkbildningsorganisationerna redan tagit upp denna fråga och då vidare, enligt vad som uppgivits, ungdomsvårdskommittén kommer att upptaga veckopressfrågan från andra utgångspunkter, synes det lämpligt att motionen icke förleder några åtgärder från riksdagens sida.

Utskottet understryker för sin del de erinringar mot tanken på inrättandet av en statlig granskningsnämnd för den s. k. kolorerade veckopressen, som återfinnas i de avgivna yttrandena. En bestämd gräns mellan den av motionären åsyftade pressen, annan press samt andra publikationer och litterära alster kan svårligen dragas med avseende på smakförskämmande och neddragande innehåll, och skulle en statlig övervakning etableras vore det oriktigt att från densamma undantaga pressen i allmänhet och litteraturen. Men om en sådan granskning skulle ha någon mening ledde den logiskt till censur. Till en sådan tanke kan utskottet icke ge sin anslutning. Utskottet vill i stället understryka vikten av positiva åtgärder till höjande av kraven på standard när det gäller läsning och återopar med instämmande de uppslag, som återfinnas i centralstyrelsens för Sveriges allmänna folkskolläraryörening yttrande. Utskottet fäster vidare uppmärksamheten på det initiativ, som tagits av Samverkande bildningsförbunden, vilka upprättat en särskild granskningsnämnd med uppgift att kontinuerligt följa veckopressen och ingripa, då anledning därtill kan föreligga. Detta initiativ kan väntas åstadkomma en förbättring av nöjesläsningens kvalitet. För en sådan granskningsnämnds erinringar torde man inom veckopressen vara mera lyhörd än man skulle vara för en statlig nämnd, och ingen vision av statligt förmynderskap och hot mot pressens frihet skymtar bakom en sådan institution.

Med vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, I: 281, icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 april 1945.

På utskottets vägnar:

C. FR. CARLSTRÖM.

Närvarande: herrar *Carlström, Persson, Söderkvist, Nilsson, Sundelin, Jonsson* och fru *Svenson*.
